

MONITOR GOSPODARCZY INSTYTUTU ZACHODNIEGO

2/2023
6.03.2023

Redakcja:

dr Piotr Andrzejewski

SYTUACJA EKONOMICZNA W NIEMCZECH – STYCZEŃ 2023

Według Federalnego Ministerstwa Gospodarki i Klimatu niemiecka gospodarka skurczyła się o 0,2% PKB w ostatnim kwartale 2022 r., co oznacza słabszą koniunkturę na początku 2023 r., niż oczekiwano. Federalny Urząd Statystyczny skorygował wzrost PKB w 2022 r. w dół do 1,8%. Sytuacja w przemyśle wyraźnie się osłabiła, zwłaszcza w energochłonnych gałęziach przemysłu, które ponownie ograniczyły produkcję (największy spadek odnotowano w dziedzinie wyrobów chemicznych -11,2%). Negatywny wpływ na branżę budowlaną (-8,0%), oprócz pogody, miały prawdopodobnie rosnące stopy procentowe i utrzymujące się wysokie koszty materiałów. Wartość nominalna całego eksportu towarów i usług zmalała znacząco w grudniu w porównaniu do poprzedniego miesiąca (-4,9%). Import towarów i usług również gwałtownie zmniejszył się w wartościach nominalnych (-5,7%). Co ważne, ceny eksportowe pozostały na tym samym poziomie. Nadwyżka handlowa w grudniu 2022 r. wyniosła 10,6 mld euro. Sprzedaż detaliczna z wyłączeniem pojazdów spadła w grudniu o -5,3% w porównaniu z poprzednim miesiącem, co jest złym sygnałem, gdyż grudzień to z reguły miesiąc zwiększonej świątecznej konsumpcji. W porównaniu do grudnia 2021 r. odnotowano spadek rządu -6,6%. W całym 2022 r. sprzedaż detaliczna obniżyła się o -0,6% rok do roku. Rejestracje nowych samochodów osobowych przez prywatnych właścicieli uległy bardzo gwałtownemu ograniczeniu o 39,8% w styczniu, po wzroście odpowiednio o 14,6% i 21,5% w listopadzie i grudniu. Stopa inflacji w styczniu 2023 r. wyniosła 8,7%, jednakże poziom poniżej 10% udaje się utrzymać dzięki hamulcom cen gazu i energii. Bezrobocie utrzymało się na stabilnym poziomie 5,5% (2,51 mln osób).

→ *Die wirtschaftliche Lage in Deutschland im Februar 2023 und vorläufige Zahlen zum BIP 2022*

ANALIZY

● Instytut Gospodarki Światowej w Kilonii (IWF Kiel) krytycznie ocenia strategię wobec Chin

Zarówno UE, jak i Niemcy dążą obecnie do sformułowania strategii wobec Chin, kierującej się względami polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz odpowiadającej statusowi kraju jako rywala systemowego i potężnego konkurenta. Eksperti IWF Kiel dokonali oceny przygotowywanej przez rząd federalny strategii wobec Chin. Trudność polega na tym, że obowiązujący zakaz dyskryminacji w wielostronnym porządku gospodarczym dopuszcza jedynie tymczasowe działania skierowane wobec konkretnego kraju w wyjątkowych sytuacjach. W związku z powyższym unika się tworzenia narzędzi polityki gospodarczej, które jednoznacznie stanowią „Lex China”. Znajduje to odzwierciedlenie w planowanym przez UE przeglądzie bezpośrednich inwestycji zagranicznych pod kątem zgodności z interesami bezpieczeństwa w ramach unijnego mechanizmu monitorowania inwestycji. Chiny nie są wymienione w żadnym z instrumentów, chociaż oba są w sposób dorozumiany skierowane przeciwko nim. Eksperti zauważają, że Niemcy robiły dokładnie to,

o co często oskarża się Chiny (i inne autokratycznie rządzone kraje), tj. stosowały znaczące protekcjonistyczne interwencje wobec decyzji i działań sektora prywatnego. Odbywa się to przy założeniu, że firmy nie doceniają ryzyka związanego z bliskimi powiązaniem gospodarczymi z Chinami, a w najgorszym przypadku nie zauważają ryzyka – dlatego rząd uważa, że musi wkroczyć. W ocenie ekspertów mogą pojawić się pytania dotyczące potrzeby stworzenia strategii skierowanej wobec innych krajów, takich jak Stany Zjednoczone. Poza tym nie jest jasne, dlaczego Niemcy miałyby mieć własną strategię, skoro UE już nad nią pracuje i ma znacznie silniejszą pozycję w stosunkach z Chinami. IWF Kiel przestrzega, że samodzielne wysiłki w formie strategii krajowych mogą wywołać zamieszanie, a nawet spotkać się z całkowitym odrzuceniem ze strony innych państw członkowskich UE.

Eksperti konkludują, że strategia powinna, po pierwsze, zawierać takie elementy jak długoterminowa perspektywa oraz dogłębna analiza wzajemnych zależności (zwłaszcza w dziedzinie bezpieczeństwa). Po drugie, według ekspertów Niemcy powinny mieć świadomość roli jako „wiodącego członka UE”, co oznacza, że strategia nie może koncentrować się tylko na interesie niemieckim. Po trzecie, strategia powinna również analizować i opisywać prawdopodobne zmiany i wyzwania stojące przed Chinami oraz wpływ, jaki mogą one mieć na przyszłą strategię handlu zagranicznego kraju. Po czwarte, strategia nie powinna ograniczać się do samych Chin, ale uwzględniać również to, jakie towary i usługi generuje chiński kapitał i chińska siła robocza poza granicami kraju. Po piąte, strategia powinna mieć charakter orientacyjny, a nie imperatywny. Biorąc pod uwagę pięć rekomendacji, eksperci z IWF Kiel uważają, że propozycje rządowe są dalece niewystarczające i nie spełniają roli dokumentu strategicznego. Sugerują także, by nie ograniczać się do analizy jednego kraju, ale do oceny relacji gospodarczych ze wszystkimi krajami autokratycznymi.

→ [IWF Kiel, *Germany's Planned China Strategy Is the Wrong Approach*](#)

WIADOMOŚCI

● Stagflacja w Niemczech

Instytut Badawczy Handelsblatt (HRI) zakłada, że niemiecka gospodarka nie pogrąży się w recesji. Wskazywałby na to także opublikowany tuż przed świętami raport monachijskiego instytutu Ifo, który podkreśla poprawiający się klimat biznesowy. Po wzroście o 1,8% w 2022 r. ekonomiści HRI spodziewają się w nowym roku wzrostu o 0,2%. Oznacza to, że krótkoterminowe oczekiwania HRI są nieco lepsze niż przewidywania większości innych ekonomicznych instytutów badawczych, z których większość prognozuje nieznaczny spadek produkcji gospodarczej w 2023 r. Jednak na 2024 r. prognozy HRI są jednymi z bardziej pesymistycznych, zakładających wzrost wynoszący zaledwie 0,9%. Krótko mówiąc, według „Handelsblatt” kryzys będzie mniej dotkliwy, ale prawdopodobnie potrwa dłużej niż oczekiwano. Niemiecki dziennik uznaje, że gospodarka

niemiecka pozostanie w stagnacji przez sześć kolejnych kwartałów. W rezultacie tego wiosną 2024 r. realny PKB będzie niewiele wyższy niż przed wybuchem pandemii na początku 2020 r. Niemcy zatem muszą przygotować się na cztery lata bez realnego wzrostu i obciążenie kryzysem energetycznym. HRI ocenia, że rząd nadal nie ma strategii trwałego zastąpienia energetyki jądrowej i rosyjskiego gazu. Zauważa, że gaz płynny jest niezwykle drogi na światowym rynku, węgiel uważany jest za szczególnie szkodliwy dla klimatu, a pożądana ekspansja energetyki odnawialnej postępuje powoli. W ocenie ekspertów HRI rząd federalny stara się zamortyzować gwałtowny wzrost cen energii za pomocą trzech pakietów pomocowych oraz funduszu kryzysowego, z którego finansowane są m.in. hamulce cen energii elektrycznej i gazu. Ale prezes HRI Bert Rürup zauważa: „Te pomoce mają podobny efekt do programów stymulacji gospodarczej finansowanych długiem. Rezultatem jest spłaszczenie ogólnego rozwoju gospodarczego za cenę szybkiego wzrostu długu publicznego”. Ponadto HRI szacuje, że w ciągu czterech lat poziom cen wzrośnie o prawie 23%. Poprzednio wzrost cen o podobnej skali nastąpił w ciągu 16 lat, od 2005 do 2020 r. W ocenie HRI bank centralny jest w dużej mierze bezsilny wobec bieżącej inflacji, którą wywołują głównie wstrząsy podażowe. Do tego dochodzą inne problemy strukturalne: w obliczu stabilnie wyższych cen energii, niedoboru siły roboczej i starzenia się społeczeństwa niemieckiego należy zadać pytanie, czy Niemcy kiedykolwiek odzyskają dawną siłę gospodarczą, czy też nastąpi trwałe ograniczenie potencjalnego wzrostu. „Stagnacja, inflacja, puste kasy państwowe i brak pracowników – firmy i obywatele będą musieli przyzwycząć się do zaciskania pasa” – przewiduje prezes HRI Rürup.

→ [Handelsblatt, Deutschland steckt in der Stagflation fest](#)

🕒 **USA dominuje nad Europą w sektorze półprzewodników**

Administracja Joe Bidena odniosła duży sukces w przyciąganiu producentów chipów do USA. W Europie zarówno politycy, jak i przemysł znajdują się pod presją wywołaną skokowym rozwojem przemysłu chipów i półprzewodników w USA, które wysuwają się na pozycję czołowego producenta. Do 2025 r. firmy produkujące układy scalone zainwestują ponad 122 mld dolarów w nowe fabryki w USA. Dla porównania do 2025 r. w Unii Europejskiej inwestycje w ten sektor wyniosą 32 mld dolarów. UE postawiła sobie za cel zwiększenie swojego udziału w globalnym rynku produkcji chipów do 20% do 2030 r. Zarówno USA, jak i Europa chcą się jak najbardziej uniezależnić od importu. Jednakże w tym wyścigu „Stany Zjednoczone wyraźnie przodują, Europa dyszy z tyłu” – powiedział Gunther Kegel, prezes niemieckiego stowarzyszenia branżowego ZVEI. Sukces USA w przyciąganiu producentów układów scalonych ma konkretne przyczyny. Stany Zjednoczone zapewniły przemysłowi pomoc rządową w wysokości 52,7 mld dolarów w ciągu jednego tylko roku. W tym czasie Europa ciągle zastanawia się nad możliwym wsparciem. „Jesteśmy zdeterminowani, aby zbudować silne centrum produkcji chipów w Stanach Zjednoczonych”, powiedział niedawno Mark Liu, prezes producenta kontraktowego TSMC. Tajwańska grupa chce zainwestować 40 mld dolarów w amerykańskie fabryki. Natomiast europejscy politycy wciąż debatują nad planowanymi

programami finansowania. Przedstawiciele branży zaczynają okazywać zniecierpliwienie: „Europa musi przyspieszyć”, powiedział Rutger Wijnburg, szef produkcji monachijskiego producenta półprzewodników Infineon. Aktywna polityka przemysłowa rządu USA tworzy jeszcze jeden problem dla Europy: amerykańskie sankcje wobec Chin mogą utrudnić europejskim producentom dalsze zaopatrywanie klientów w Chinach. Chińska Republika Ludowa jest niezwykle ważnym rynkiem dla firm takich jak niemiecki Infineon. Największy europejski producent półprzewodników generuje w tym kraju 29% swojej sprzedaży. Prezes ZVEI Kegel krytykuje powolny postęp w UE: „To trwa dla nas zbyt długo, USA są półtora roku do przodu”.

→ Handelsblatt, *Die USA subventionieren sich bei Chips an die Weltspitze*

🕒 **Wojna na subwencje?**

Troje komisarzy UE: Valdis Dombrovskis, Frans Timmermans oraz Margrethe Vestager przestrzega w liście opublikowanym w „Financial Times” przed wojną na subsydia z USA. Francja i Niemcy zareagowały na ogłoszony przez administrację prezydenta Joe Bidena *Inflation Reduction Act* (IRA) o wartości 369 mld dolarów i domagają się adekwatnej europejskiej odpowiedzi. Jednakże komisarze europejscy są zaniepokojeni prowadzeniem polityki „oko za oko, ząb za ząb”, która w ich opinii doprowadzi do „samouszkodzeń gospodarki”. Komisarze uważają, że „powinniśmy też mieć więcej zaufania do naszego unikalnego modelu i atrakcyjności jako miejsca inwestycji. Model europejski opiera się na otwartości, dobrobycie obywateli i pracowników, środowisku przyjaznym biznesowi i perle w naszej koronie, jednolitym rynku UE, największym rynku wewnętrznym na świecie, wyposażonym w jasne zasady dla biznesu i inwestorów”. KE uważa także, że masowy wzrost dotacji, gdy kraje dysponują różnymi środkami finansowymi, grozi jedynie fragmentacją jednolitego rynku. Dotacje nie mogą odbywać się kosztem dobrze funkcjonujących rynków i uczciwej konkurencji. Wojny na subsydia obawiają się także mniejsze kraje wspólnoty europejskiej, które nie dysponują takimi środkami finansowymi jak Niemcy i Francja. Jednocześnie „oszczędne” państwa – jak Szwecja i Holandia – sprzeciwiają się kolejnym subsydiom finansowanym poprzez uwspólnotowanie długu. Warto nadmienić, że podobne stanowisko prezentuje także niemiecki minister finansów Christian Lindner (*FDP*), który wyróżnia się na tle swoich koalicjantów z rządu. We wspólnej grupie zadaniowej trwają dyskusje mające załagodzić napięcia na linii UE-USA. Strona europejska dąży do tego, by mocniej włączyć więcej europejskich firm w inwestycje wspierane przez IRA. Ponadto strona europejska chce mieć pewność, że europejskie firmy będą mogły otrzymywać amerykańskie dotacje na takich samych zasadach jak kanadyjskie i meksykańskie. Grupa robocza składająca się z przedstawicieli KE oraz administracji prezydenta USA spotyka się z cotygodniową częstotliwością, próbując wynegocjować porozumienie. Częstotliwość spotkań oznacza, że sprawa jest traktowana poważnie przez obie strony, ale także świadczy o rosnących obawach Europy.

→ Financial Times, *Europe cannot afford to engage in tit-for-tat with the US*

→ [Handelsblatt, EU-Kommissionsspitze warnt vor Subventionswettlauf mit USA](#)

KALENDARIUM

DATA	MIEJSCE	WYDARZENIE
04.01.2023	Berlin	Sekretarz stanu Sven Giegold przedstawił podsumowanie dotyczące eksportu uzbrojenia w 2022 r. Wartość eksportu wyniosła 8,36 mld euro (wobec 9,04 mld w 2021 r.).
05.01.2023	Oslo	Minister gospodarki i ochrony klimatu Robert Habeck spotkał się z premierem Norwegii Jonaszem Gare Støre, Terje Aaslandem (ministrem ds. ropy i energii), Janem Christianem Vestre (ministrem przemysłu i handlu) oraz Espenem Barthem Eide (ministrem ds. klimatu i środowiska). Podpisano deklarację o współpracy w ramach polityki wodorowej oraz deklarację o strategicznym partnerstwie w obszarach klimatu, energii odnawialnej i zielonego przemysłu.
09.01.2023	Berlin	Dr Elga Bartsch została nowym szefem departamentu polityki gospodarczej w Federalnym Ministerstwie Gospodarki i Ochrony Klimatu. Na stanowisku zastąpiła Philippa Steinberga. Elga Bartsch to ekonomistka pracująca wcześniej w Instytucie Gospodarki Światowej w Kilonii oraz w banku inwestycyjnym Morgan Stanley.
09.01.2023	Berlin	Dla sprzedawców gazu ziemnego i przedsiębiorstw ciepłowniczych uruchomiono możliwość ubiegania się o zaliczki w ramach ulgi określanej jako tzw. hamulec cen gazu i ciepła.
11.01.2023	Berlin	Rząd federalny zatwierdził projekt ustawy o cyfryzacji transformacji energetycznej przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki. Zmiany koncentrują się na możliwości wprowadzenia inteligentnych liczników zużycia energii.
11.01.2023	Berlin	Wprowadzono w życie zasady dofinansowania innowacji tworzonych z przemysłowymi instytucjami badawczymi w ramach programu INNO-KOM o wartości 80 mln euro.
13.01.2023	Berlin	Prezes Siemens Energy AG dr Christian Bruch, w obecności wicekanclerza i ministra gospodarki Roberta Habecka oraz irackiego wicepremiera i ministra spraw zagranicznych H. Fuada Mohammeda Husseina, podpisał porozumienie o współpracy z irackim ministrem energii elektrycznej Zayadem Alim Alrzijem w sprawie elektryfikacji Iraku. Siemens ma zapewnić 11 GW mocy wytwórczych. Rząd federalny

		zaklasyfikował ten projekt jako strategiczny dla Niemiec.
13.01.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu poinformowało o zwiększeniu środków dla Ważnego Projektu Wspólnego Europejskiego Zainteresowania – IPCEI EuBatIn dotyczącego produkcji baterii i akumulatorów samochodowych o kwotę 1 mld euro. W projekcie bierze udział 50 firm, z czego 13 z Niemiec.
16.01.2023	Davos (Szwajcaria)	Minister gospodarki Robert Habeck wziął udział w Światowym Forum Ekonomicznym, gdzie uczestniczył w dyskusji panelowej pt. „Ożywienie handlu, wzrostu i inwestycji” wraz z belgijskim premierem Alexandrem de Croo, sekretarzem generalnym Światowej Organizacji Handlu Ngozi Okonjo-Iweala oraz prezesem firmy BlackRock Laurence D. Finkiem.
16.01.2023	Berlin	Sekretarz stanu Sven Giegold został nominowany do Rady Nadzorczej niemieckiego banku rozwoju KfW IPEX-Bank GmbH z ramienia Ministerstwa Gospodarki i Ochrony Klimatu.
16.01.2023	Berlin	Nowa państwowa spółka Deutsche Energy Terminal GmbH (DET) rozpoczęła swoją działalność. Firma będzie obsługiwać pięć pływających terminali LNG w Wilhelmshaven (dwa terminale), Brunsbüttel, Stade i Lubminie. DET jest w 100% spółką zależną od rządu federalnego.
18.01.2023	Berlin	Nowym koordynatorem rządu federalnego ds. gospodarki morskiej i turystyki został Dieter Janecek, który zastąpił Claudię Müller. Janecek to poseł partii Zielonych z Bawarii, zajmujący się dotychczas polityką gospodarczą.
20.01.2023	Berlin	Federalna Agencja Morska i Hydrograficzna (BSH) opublikowała nowy plan zagospodarowania terenu pod rozbudowę morskiej energetyki wiatrowej. Według planu do 2030 r. moce wytwórcze mają wzrosnąć czterokrotnie z obecnych 8 GW do 30 GW (wzrost o 22 GW).
20.01.2023	Brunsbüttel	Uruchomiony został kolejny pływający terminal LNG o rocznej zdolności regazyfikacyjnej na poziomie 7,5 mld m ³ .
25.01.2023	Berlin	Rząd federalny przedłużył do końca 2023 r. obowiązywanie instrumentu finansowania depozytów zabezpieczających dla obrotu na giełdach kontraktów terminowych, który umożliwi spółkom handlującym energią elektryczną, gazem ziemnym i certyfikatami emisyjnymi na giełdach terminowych zapewnienie sobie wystarczającej płynności.
25.01.2023	Berlin	Federalne Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu oraz Federalne Ministerstwo Finansów uzgodniły wprowadzenie instrumentu wspierania handlu zagranicznego,

		który uzupełnia gwarancje kredytów eksportowych (tzw. <i>Hermesdeckungen</i>). W 2022 r. rząd udzielił gwarancji kredytowych na kwotę 15 mld euro.
27.01.2023	Berlin	Minister Robert Habeck przyjął australijskiego ministra energii i ochrony klimatu Chrisa Bowena. Rozmowy dotyczyły stworzenia wspólnego rynku wodoru. Australia jest zainteresowana niemieckim mechanizmem aukcji H2Global.
28.01.2023	Buenos Aires, Santiago de Chile, Brasilia	Sekretarz stanu Franziska Brantner przewodniczyła delegacji biznesowej w podróży kanclerza Olafa Scholza do Argentyny, Chile i Brazylii. Brantner podpisała porozumienie z argentyńskim ministrem gospodarki i finansów Sergio Massą w sprawie budowy nowej niemieckiej siedziby German Accelerator (wsparcie start-upów) w Buenos Aires.
28.01.2023	Garmisch-Partenkirchen	Nowy koordynator ds. turystyki w rządzie federalnym Dieter Janecek, wykorzystał odwołanie Pucharu Świata w narciarstwie w Garmisch-Partenkirchen jako okazję do przedyskutowania przyszłości turystyki zimowej z przedstawicielami branży turystycznej. Rozmowy dotyczyły także powstającej Narodowej Strategii Turystycznej.
30.01.2023	Berlin	Rząd federalny przyjął ustawy niezbędne dla wdrożenia tzw. Rozporządzenia Nadzwyczajnego UE (2022/2577) dotyczącego ułatwień dla rozwoju energii wiatrowej i sieci przesyłowych.
31.01.2023	Bruksela	Minister Robert Habeck spotkał się z Komisarzem ds. gospodarki Paolo Gentilonim. Rozmowy dotyczyły rozwoju zielonych technologii i roli Europy jako lokalizacji biznesowej. Poruszono także problem roli jaką odgrywa pomoc publiczna.